

רמי בן חמו
באמצעות ב"כ, עו"ד אילה הוניגמן,

התובע

נגד

מדינת ישראל – משרד ראש הממשלה
באמצעות פרקליטות מחוז ירושלים (אזרחי)
רח' מח"ל 7 ירושלים
טל : 02-5419555 פקס: 02-5419582

הנתבע

כתב תביעה

מהות ההליך: כתב תביעה הכולל צווים קבועים, הצהרתיים וכספיים.

סכום התביעה: 450,000 ש"ח

א. כללי:

התובע הועסק בנתבע למעלה מעשור, תחילה כעובד ניקיון באמצעות חברת "מוריה" – שירותי ניקיון אחזקה ושמירה בע"מ", בהמשך, לסירוגין, באמצעות הנתבע כמו גם חברות קבלן ובין היתר חברת "נתון- שירות לנכסים בע"מ". לאחר מכן, משך כשנתיים ושמונה חודשים, הועסק התובע בהעסקה ישירה על ידי הנתבע וזאת ממחודש מרץ 2023 ועד לחודש דצמבר 2025, בתפקיד עובד משק בית במעון ראש הממשלה. בתפקידו זה ביצע התובע בפועל כל מטלה ו/או בקשה שקיבל מאשת ראש הממשלה.

כתב התביעה מתייחס לתקופת העסקתו של התובע בהעסקה ישירה באמצעות הנתבע, מחודש מרץ 2023 ועד חודש דצמבר 2025.

בתקופה זו מילא התובע את תפקידו במסירות ומקצועיות וחרף האמור סבל מהתעמרות קיצונית ביותר מצד אשת ראש הממשלה, שכללה עבודה בשעות לא שעות, בניגוד לדין, בתנאים בלתי מתקבלים על הדעת תוך שסבל מהתעמרות קיצונית, על בסיס יום יומי, והכל בידיעה והעלמת עין מצד מנהליו, בכל השדרה הניהולית בנתבע.

רק בחודש דצמבר 2025, משתשו כוחותיו הפיזיים והנפשיים לחלוטין, הסכים הנתבע להעביר את התובע לעבוד במשרד ראש הממשלה.

כתב תביעה זה מגולל מסכת קשה מאוד של התעמרות ממושכת, ממנה סבל התובע, על בסיס יומיומי. צעקות, כינויי גנאי, דרישות בלתי סבירות, העסקה סביב לשעון בניגוד לחוזה ההעסקה – כל אלו היו מנת חלקו היום יומית של התובע משך שנים.

ההתנהלות נתנה אותותיה בתובע, גבר בן 60, פיזית ונפשית.

כלל הגורמים הרלוונטיים בהנהלת הנתבע ידעו הכל והכירו את ההתעמרות הקשה והתנאים הבלתי מתקבלים על הדעת בהם מועסק התובע ובחרו לעצום עין ולהתעלם גם כאשר פנה והתלונן התובע ולא עשו דבר להגן על זכויותיו כעובד.

ב. הצדדים לתביעה

התובע, בן 60, גרוש ואב לשני ילדים כאשר ביתו סובלת מהפרעה נפשית מורכבת (מאובחנת כסכיזופרניה), הועסק תחילה באמצעות קבלן כח אדם, בתפקיד מנקה במשרדי ראש הממשלה ברחוב קפלן בירושלים ובהמשך, החל מחודש מרץ 2023 ועד חודש דצמבר 2025 בהעסקה ישירה באמצעות הנתבע ומקום עבודתו עבר למעון ראש הממשלה, ברחוב בלפור בירושלים.

הנתבע - משרד ראש הממשלה, הוא המעסיק של התובע בתקופה הרלוונטית לכתב התביעה.

ג. העובדות המקימות את עילת התביעה:

1. התובע, בן 60, גרוש ואב לשני ילדים, ביתו בת ה-27 מאובחנת כסכיזופרנית, חיה עימו ותלויה בו באופן מוחלט, כלכלית ותפקודית, הוא מועסק בתפקיד עובד משק בית במעון ראש הממשלה ומשרד ראש הממשלה, לסירוגין, מזה למעלה מעשור, החל מיום 11.4.16.
2. בתחילה, בתקופה שבין 11.4.16 לבין 30.6.20 הועסק התובע, באמצעות חברת כח האדם "מוריה". במרבית מתקופה זו שימש כעובד ניקיון במשרד ראש הממשלה, ובחלק מהתקופה כעובד משק בית במעון ראש הממשלה. בתקופות בהן הועסק במעון ראש הממשלה, עבד כחצרן בלבד. הווה אומר עבודתו הייתה מחוץ למעון, בניקיון החצר, המדרגות החיצוניות למעון וכיו"ב.
3. בתקופה שבין יולי 2020 ועד מרץ 2023 הועסק לסירוגין ישירות דרך משרד ראש הממשלה כמו גם דרך חברות כח אדם – **מצ"ב תלושים סומנו 1**.
4. בהמשך, ביום 7.3.23, נקלט לעבוד בחוזה מיוחד בתפקיד עובד משק בית במעון ראש הממשלה, בהעסקה ישירה מול משרד ראש הממשלה וזאת בחוזה אישי עד לחודש דצמבר 2025 (להלן – **תקופת התביעה**) – **מצ"ב חוזה ההעסקה סומן 2**.
5. בחודש דצמבר 2025, לאחר תחנונים רבים, הועבר לעבוד בעבודות ניקיון במשרד ראש הממשלה, באמצעות חברת כח האדם "נתון" והוא מועסק בדרך זו ובתפקיד זה נכון למועד הגשת כתב התביעה.
6. כאמור לעיל, **כתב התביעה הינו ביחס לתקופה שבין 7.3.23 ועד חודש דצמבר 2025, כשנתיים ושמונה חודשים, תקופה בה הועסק כעובד משק בית במעון ראש הממשלה.**

7. במהלך תקופת התביעה, בה הועסק התובע באמצעות משרד ראש הממשלה, עבד מרבית הזמן בדירת האיחוד של ראש הממשלה ורעייתו ברחוב בלפור בירושלים (להלן – **הבית בבלפור**).
8. שגרת יומו של התובע, במהלך תקופת התביעה, היתה בתנאים קיצוניים ואסורים על פי חוק, הן מבחינת היקף שעות העבודה, הן מבחינת מטלות שנדרש לבצע, החורגות באופן ניכר מתיאור תפקידו והן מהיחס הפוגעני והמתעמר שחוזה, שכל ניסיון להמחישו במילים, דינו להיכשל.
9. שגרת יומו של התובע, במהלך תקופת התביעה, כללה צעקות, עלבונות, פגיעות קשות ביותר בו ובשמו הטוב, התמודדות עם גחמות משתנות של אשת ראש הממשלה, שבמסגרתן נדרש לבצע מטלות בלתי סבירות, קיצוניות ומתישות וכל האמור על בסיס יום יומי, שלא לומר שעותי. התובע שב והציף את הדברים בפני הממונים עליו בנתבע שוב ושוב אך זכה להתחמקות והתעלמות במקרה הטוב, ולחוסר סבלנות במקרה הפחות טוב.
10. התובע הגיע כדי תחנונים ובכי של ממש בפני מנהליו, וביקש שוב ושוב שיציאו אותו מהעבודה במעון, שכוחותיו – פיזיים ונפשיים – אינם עומדים לו עוד ואולם דבר לא עזר. התשובה שקיבל התובע היא שאין מי שמוכן לעבוד במעון, אין עובדים, ולכן הוא חייב להמשיך.
11. נפשו וגופו של התובע לא עמדו בהתעמרות הקשה, הוא לקה בליבו, ופונה מקפות החולים באמבולנס לבית החולים הדסה הר הצופים שם עבר צנתור. מצבו הבריאותי הלך והתדרדר. הנתבע ואשת ראש הממשלה ידעו ועודכנו בדברים ואולם איש לא פעל להפסקת ההתעמרות הקשה. כל האמור עד שהתובע נשבר סופית. רק אז נאות הנתבע להעבירו לעבוד שוב באמצעות חברת כח אדם, במשרדי ראש הממשלה, הרחק מאשת ראש הממשלה.
12. סדר יומו של התובע התחיל בשעה 30: 7 בבוקר לערך ונמשך שעות ארוכות, לעיתים עד השעות הקטנות של הלילה ואף לפנות בוקר של יום למחרת. התובע ביצע, בממוצע, בין 60-80 שעות נוספות כל חודש ולעיתים למעלה מכך. סדר יומו הוכתב על ידי אשת ראש הממשלה שדרשה ממנו דרישות בלתי פוסקות, גחמניות, בלתי סבירות או נורמטיביות והיה על התובע לבצען בדקדקנות ותוך ריצוי מלא של גחמנותיה, שאם לא כן, מצא עצמו נתון למתקפת צרחות, עלבונות והשפלות – **מצ"ב דוחות הנוכחות ותלושי השכר של התובע בתקופת התביעה סומנו 3 ו-3א בהתאמה**.
13. להלן דוגמאות ספורות בלבד מתוך ההתעמרות הקשה שחוזה התובע:
 - א. אשת ראש הממשלה אסרה על התובע להיכנס לבית בבלפור ללא אישור פרטני ממנה. משמעות הדברים הינה כי משך כל שעות העבודה הרבות נדרש התובע לשבת מחוץ לבית ולהיכנס אליו רק לקריאות מצד אשת ראש הממשלה לביצוע מטלות ממטלות שונות.
 - ב. בהתאם לדרישת אשת ראש הממשלה, היה על התובע לבצע מטלות ניקיון שונות. בין אם ניקוי התיק האישי במגבונים, בין אם ניקוי סוליות נעלי אשת ראש הממשלה במגבונים ועוד ועוד. כל סטייה, ולו הקלה ביותר מההוראות, גררה צרחות ועלבונות מצד אשת ראש הממשלה.
 - ג. עוד דרשה אשת ראש הממשלה מהתובע לשטוף ידיו בכיור השירותים בעת כניסה לבית בבלפור וכן בין כל מטלה למטלה, כך שלעיתים נשלח לשטוף ידיו עשר פעמים ומעלה ביום. אם שכח: קיבל מטר צעקות ועלבונות מצד אשת ראש הממשלה.
 - ד. התפרצויות הזעם מצד אשת ראש הממשלה בתקופת התביעה היו בתדירות יום יומית ויכלו להתרחש בלי סיבה נראית לעין, בהרף עין, מרגע לרגע. מרגע שהחלה אשת ראש הממשלה להתפרץ, כמעט שלא ניתן היה לעצור זאת. אשת ראש הממשלה צעקה על התובע, הטיחה בו עלבונות וכינויי גנאי ולא עזרו תחנונים.

ה. אשת ראש הממשלה עמדה על כך שבכל השעות בהן היא נמצאת בבית בבלפור, אף אם מדובר בימים שלמים עד שעות לילה מאוחרות, יהיה עימה עובד – שיגיש קפה, ינקה, ישטוף כלים. מאחר ובתקופת התביעה לא היה מי שהיה מוכן לעבוד במעון ראש הממשלה, בשל היחס לעובדים, היה התובע מ"אחרוני השורדים" ומשכך, מצא עצמו נשאר לא אחת עד השעות הקטנות של הלילה, הרבה מעבר לשעות העבודה שלו.

ו. בחודשים האחרונים לתקופת התביעה, או בסמוך לכך, חלה הסלמה והחרפה בהתעמרות. בתקופה זו ספג התובע, על בסיס יומיומי עלבונות קשים ובין היתר הטיחה בו אשת ראש הממשלה בזעם: **"אתה לא יודע לנקות"**; **"אתה מנקה גרוע!"**; **"למה הפאנלים לא נקיים?!"** ועוד.

ז. בין היתר, דרשה אשת ראש הממשלה מהתובע לנקות את הריהוט ואת רצפת הבית בבלפור באמצעות מגבונים. את הרצפה היה עליו לנקות תוך כריעה וזחילה על הרצפה. כאשר סברה אשת ראש הממשלה שיש לכלוך על הרצפה, או זיהתה לטענתה שערה שלא נוקתה, היתה מתפרצת על התובע, מעמדת מעליו עם חבילת מגבונים, מוציאה אותם אחד אחד בזעם, זורקת אותם על הרצפה לידו ומחכה שינקה.

ח. התובע שב והסביר לאשת ראש הממשלה כי הוא סובל מבעית ראייה וכי אף אם בטעות פספס שערה בעת שניקה, הרי שזה נובע מלקות זו. אשת ראש הממשלה הגיבה בזלזול וביטול להסברי התובע.

ט. בהזדמנויות רבות ושונות, כאשר התפרצה אשת ראש הממשלה על התובע, היא היתה מתקרבת אליו בפנים אדומות וזועמות וצועקת לעברו צעקות שונות כגון: **"תעוף מפה"**; **"הרסת את המשפחה שלי"**; **"אני וראש הממשלה לא אוהבים אותך"**; **"מאז שאתה פה יש לי רק נזקים"** ועוד.

י. לאשת ראש הממשלה מספר חפצים אותם היא אוגרת בקנאות, כגון שקיות אשפה או בקבוקים. אם בשוגג זרק התובע שקית או בקבוק, מייד ספג צעקות והשפלות. זאת ועוד, אם קיפל את השקית לא בדרך המדויקת בה רצתה אשת ראש הממשלה, היה עובר מסכת הכפשות וצעקות קשות. בכמה מקרים הטיחה בו אשת ראש הממשלה: **"בוא אני אלמד אותך לקפל שקיות"**; **"הילדים שלי מקפלים טוב ממך"**; **"אתה מרוקאי לא מפותח"**; **"אתה צריך לשלם לי משכורת שאני מלמדת אותך לעבוד"**; **"אני אשת ראש הממשלה! אתה תעשה מה שאני אומרת לך!!!"** – התובע נפגע קשות מאמירות אלו ובמיוחד מהאמירה שחזרה על עצמה הנוגעת למוצאו. במצבים אלו נהג התובע להתחנן לאשת ראש הממשלה שתחדל, לעיתים בבכי של ממש, אך ללא הועיל.

יב. במספר מקרים השאירה אשת ראש הממשלה את התובע לעבוד בבית בבלפור ביום שישי עד שעה מאוחרת, לאחר כניסת שבת, וזאת הגם שידעה שהוא אדם שומר שבת. בנוסף, באחד המקרים, הגם שידעה שהתובע שומר שבת, הזעיקה אותו לבוא לבית בבלפור לשטוף כלים ביום שבת בערב, שכן היא מסרבת להשתמש במדיח והיו כלים בכיור. התובע מצא עצמו נוסע ביום שבת בערב לשטוף כלים בבית בבלפור.

14. אירועים אלו של צרחות עלבונות היו מנת חלקו היומיומית של התובע מצד אשת ראש הממשלה והובילו לא אחת למצבים בהם חש ברע – הדופק היה מואץ, הוא חש כאבי ראש וסחרחורות והיה חייב לצאת לשום אויר ולהירגע.

15. הצטברות האירועים הקשים ותנאי העבודה הבלתי סבירים הובילו לכך שביום 9.2.25 הגיע התובע לעבודה וחש כאבים בחזה. הוא עדכן את אנשי הבטחון והחליט ללכת לבדוק עצמו בקופת החולים. אז התברר כי הוא עובר אירוע לב ופונה באמבולנס לבית החולים הדסה הר הצופים שם בוצע לו צינתור. התובע עדכן בדברים את מר אפי אזולאי אב הבית והוא עדכן את אשת ראש הממשלה – **מצ"ב אסמכתאות רפואיות סומנו 4.**

16. ממועד זה ואילך החמירה ההתעמרות בתובע מצד אשת ראש הממשלה. היא הרבתה להאשים אותו ולטעון כלפיו שהיא מכירה אותו, ועכשיו יספר לכולם שבגללה קיבל התקף לב. אשת ראש הממשלה צעקה על התובע בכל הזדמנות ובין היתר צעקה לעברו **"יאללה שימצאו לי מישהו אחר במקומך"**. אף העלבונות החריפו **"אתה עיוור"**; **"אתה לא יודע לשטוף רצפה"**; **"כלום לא נקי אף פעם"**; **"לסדר מיטה אתה לא יודע – אני אלמד אותך"**, **"לעשות כביסה אתה לא יודע!"**. עוד שלחה את התובע בהזדמנויות רבות לקנות עברה גלילות שרוצה או תפוחים שאוהבת שוב ושוב. לא אחת נאלץ התובע לשלם על מאכלים אלו מכספו הפרטי.

17. מצבו של התובע הלך והתדרדר. הוא פנה שוב ושוב למנהליו בנתבע ובין היתר אל המנהל הישיר, מר אפי אזולאי ואל הגב' דרורית שטיינמץ, מ"מ מנכ"לית הנתבע, וביקש עזרתם לעבור לעבוד במשרד ראש הממשלה. השניים אמרו לו ש"ימשוך זמן" ו"יחזיק מעמד" כי אין להם עובדים אחרים לשבץ תחתיו והותירו את התובע בסביבת העבודה הפוגענית והמתעמרת. התובע הזהיר את השניים כי מרגיש שעומד להתמוטט.

18. אז אירע האירוע הקיצוני השני ששבר את גב הגמל. מדובר היה בערב שישי 17.12.25. יום לפני כן, ביום חמישי 16.12.25 התובע חש שאינו יכול עוד ויצא החוצה לשום אויר וזעק לשמים **"שאלוהים יקח אותי כבר מהעבודה הזו"**. ביום שישי 17.12.25 אשת ראש הממשלה זעמה על התובע בטענה שארון השקיות לא מסודר כפי שהיא חפצה. היא דרשה שיסדר את ארון השקיות. אשת ראש הממשלה לקחה את כל השקיות ניילון שבארון וזרקה אותן על הרצפה. התובע זחל על הרצפה לאסוף את השקיות. בשלב זה לקחה אשת ראש הממשלה שקית והדגימה לתובע כיצד מקפלים שקית ניילון ותוך כדי הדגמה מעכה את השקית בידיה בזעם והחלה צועקת על התובע ובין היתר צרחת עליו שיצא מיד מהבית וטענה שהוא **"לא אוהב אותה"**. בנוסף, לקחה אשת ראש הממשלה בקבוק מי טוניק והטיחה אותו ארצה בעצבים תוך כדי צרחות רמות.

19. בשלב זה הגיע ראש הממשלה לבית בבelfור ואשת ראש הממשלה צעקה לעברו שהתובע אמר לה **"שאלוהים יקח אותה כבר"** (תוך שהתייחסה לאמירתו של התובע, יום לפני כן ביום חמישי). התובע ניסה להסביר שלא כך אמר, אלא שביקש שאלוהים יקח אותו, את התובע, מעבודה זו, שכן הוא סובל מאוד. דבר לא עזר וראש הממשלה ביקש מהתובע לצאת מהבית וכך היה.

20. בשלב זה התקשרו אנשי בטחון אל מר יחיאל אוהב עמי שעבד באותה עת בדירת המגורים בעזה וביקשו שיגיע במיידיות לבית בבelfור שכן יש צעקות ובעיות מול התובע. כשהגיע מר אוהב עמי למקום, ראה את התובע שנראה חיוור ורועד ואמר שחש כאב בחזה. מאחר וכבר נכנסה שבת ולא היו מוניות באזור, הנחה מר אוהב עמי הנחה נהג מלשכת ראש הממשלה שישע בדחיפות את התובע לביתו.

21. התובע חש שהגיע לקצה והודיע למנהליו כי אינו יכול עוד. מר אזולאי ביקש שימשיך. התובע חזר ליום עבודה יחיד, בו שוב צעקה לעברו אשת ראש הממשלה והשתלחה בו ובין היתר **"אני אראה לך! אתה תעשה מה שאני אומרת לך!"**. התובע נשבר והודיע למר אזולאי ולגברת שטיינמץ כי לא עוד. גופו נפשו לא עומדים בכך יותר.

22. באותו ערב נדרש התובע לכתוב הודעה ולפיה הוא רוצה לעזוב את העבודה במעון. התובע רשם בכתב ידו כי מבקש לעזוב כיוון שאשת ראש הממשלה צועקת עליו ואולם הגב' שטיינמץ סירבה לקבל פתק זה ודרשה מהתובע לשנות את הנוסח כך שייכתב שמבקש לעזוב מסיבות אישיות וכך עשה התובע.
23. בחודש דצמבר 2025 סיים התובע עבודתו במעון ראש הממשלה. מאז ועד היום הוא מתקשה מאוד להיזכר באירועים שחוזה ובכל עת שנזכר בדברים הוא חש מועקה בחזה, דופק מואץ וגופו נכנס למצב של סטרס קשה.
24. במהלך תקופת עבודתו במעון ראש הממשלה, לא איפשרה אשת ראש הממשלה לתובע לקחת ימי חופש. במקרה חריג ויוצא דופן בו התחנן לקבל חופשה קצרה לצורך טיסה לחו"ל עם אחותו, התאפשר לבסוף הדבר אך רק לאחר תחנונים רבים.
25. כפי שפורט לעיל, בהזדמנויות רבות ושונות לאורך תקופת התביעה, הועסק התובע מעל 12 שעות ביום וזאת תוך הפרת הוראות חוק שעות עבודה ומנוחה, תשי"א-1951.
26. התובע סיים עבודתו במעון ראש הממשלה בלב כבד ביותר. הוא נכנס לעבודה ביראת כבוד והערכה אין סופית לראש הממשלה ורעייתו ואולם לאורך התקופה חש כי מקבל יחס של עבד ולא של עובד. הוא חש כי הנתבע אינו עושה תפקידו בשמירה בסיסית ומינימלית על זכויותיו – הן מבחינת השעות שנדרש לעבוד, הן מבחינת המטלות שנדרש לבצע והן מבחינת הצעקות וההשפלות היום יומיות עימן נדרש להתמודד לבדו.

ד. עילות התביעה וסעדים

העסקה פוגענית

- הנתבע ידעה והיתה מודעת להעסקה הפוגענית שחוזה התובע כמתואר בכתב תביעה זה. מנהלו הישיר של התובע כמו גם הגורמים בהנהלת הנתבע ידעו והכירו את השעות לא שעות, את המטלות המופרכות להן נדרש, את העלבונות, ההשפלות והיחס המכפיר. ידעו ושתקו.
- בסע"ש 14-04-16783 נדונה תביעתו של מר גיא אליהו נ' משרד ראש הממשלה ואח'. בית הדין קבע כי התובע היה נתון להעסקה פוגענית במעון ראש הממשלה בתקופת עבודתו שם. בית הדין התייחס בפסק דינו לחשש של התובע להגיש לאשת ראש הממשלה אוכל "כי זה היה מפחיד וקשה וכי פחד מתגובותיה, וכי הרמת קול היתה דבר שבשגרה".
- בית הדין קבע כי דרישות אשת ראש הממשלה ממר אליהו היו לא סבירות ומשפילות ולא התייחסו לזכותו של עובד ליחס של כבוד. כך קבע בית הדין: "יש לקבל מלואה את טענת התובע כי היה חשוף להעסקה פוגענית במעון, אשר באה לידי ביטוי בניזיפות, צעקות, השפלות, דרישות מוגזמות ואף בלתי סבירות, כי שררה במעון בתקופת עבודתו אווירה של פחד... היותו של המעון סביבת עבודה ייחודית אינה מצדיקה העסקה פוגענית, שבה עובדים חסרי אונים נאלצים לעבוד שעות רבות מאוד תוך שהם חשופים לדרישות מוגזמות, להעלבות ולהתפרצויות זעם. דווקא מעון ראש הממשלה על כל המורכבות שבו, אמור לשמש מופת ודגל לשמירה קפדנית על זכויותיהם של העובדים בו, ועל קיומה של סביבת עבודה ששוררים בה יחסים של כבוד והערכה לעובדים או לפחות יחסי עבודה המתאפיינים באדיבות ובענייניות".
- השנים חלפו, המציאות במעון ראש הממשלה ידועה ומוכרת לכל ובוודאי שלהנהלת הנתבע וכולם מעלימים עין.

5. עובדים מוחלשים, התלויים במקום עבודה זה למחייתם ושאינן להם אפשרות להשמיע קולם או לעמוד על זכויותיהם, מוצאים עצמם מושפלים, זוכים ליחס מחריד, כך ממש, תוך רמיסת כל זכות כעובד וכאדם ואין מי שימנע זאת או יטפל בכך. התובע היה עובד מדינה. מצופה היה מהנתבע להגן עליו – לא רק בהיבטי זכויות שכר ותנאים אלא בזכויות המינימליות של יחס הולם אל התובע כאדם. פסק דין מנחה בנוגע להתנכלות בעבודה הינו ע"ע 21-2-2934, יצחק חקמון נ' מ"י נלהן – פס"ד חקמון במסגרתו ביצע בית הדין הארצי סקירה מעמיקה ומקיפה של עילת ההתעמרות בעבודה:

"התעמרות בעבודה: המסגרת הנורמטיבית"

1. כידוע, התעמרות בעבודה (שלעיתים מכונה התנכלות תעסוקתית) טרם מצאה ביטוי בספר החוקים, על אף שכיחות התופעה וחומרתה... בשנת 2005 הוגשה לראשונה הצעת חוק פרטית למניעת העסקה פוגענית, במסגרתה הוגדרה התנכלות כ"פגיעה בכבוד העובד ובאנושיותו המתרחשת במהלך העבודה". החל משנת 2015 ובהתאם למגמות דומות בעולם מוגשות באופן עקבי הצעות חוק פרטיות למניעת התעמרות בעבודה, האחרונה שבהן היא הצעת חוק למניעת התעמרות בעבודה, התשפ"ב-2022 (להלן: הצעת החוק).

התעמרות בעבודה מוגדרת בהצעת החוק כ"התנהגות חוזרת כלפי אדם, במספר אירועים נפרדים, שיש בה כדי ליצור עבורו סביבה עוינת בעבודה, לרבות אחת או יותר מהתנהגויות אלה..." - תוך פירוט פניה הרבים של ההתעמרות הכוללים בין היתר התייחסות מבזה, משפילה או מזיקה; פגיעה בתנאי העסקה בשל עילות שלא מן המניין; שיבוש יכולתו של אדם לבצע את תפקידו, לרבות באמצעות הצבת דרישות בלתי סבירות או יצירת תנאים בלתי סבירים לביצועו; הכפפתו של אדם לאווירה של פחד ואיומים, לרבות באמצעות צעקות, קללות, האשמות שווא או הפצת שמועות מזיקות; ייחוס עבודתו והישגיו של אדם לאדם אחר או ייחוס לאדם כישלונות לא לו; ובידודו המקצועי או החברתי של אדם בעבודה.

2. בספרות הרחיבו על השלכותיה הקשות של התעמרות בעבודה ועל חומרת התופעה, המכונה "המגפה השקטה" בשל העדפתם של עובדים רבים הסובלים ממנה שלא להתלונן ובשל העדר הטיפול בה גם מצד מעסיקים.. כך, נמצא כי עובד אשר סובל מהתעמרות בעבודה סופג פגיעה קשה לא רק בכבודו וברוחותו אלא גם ביכולתו לבצע את עבודתו, בתפקודו המקצועי, בהיבטים רבים של בריאותו הגופנית והנפשית, חיי החברתיים וחיי המשפחה שלו, ואף בסיכון יציבותו הכלכלית... הנזק הנגרם אינו מתמצה רק במושא ההתעמרות, אלא שעלול להיגרם נזק גם למי שנכחו בסיטואציה של התעמרות בעבודה, ואף המעסיק עשוי לספוג נזק עקיף בדמות ימי היעדרויות רבים של עובדים ..".

6. בהמשך פס"ד חקמון ישנה הפניה לשורה ארוכה של פסקי דין שענינו את סמכות בית
7. הדין לטפל בתביעות התעמרות (סע"ש (אזורי י-ם) 38335-03-14 מנחם נפתלי - מדינת ישראל 24.10.17; סע"ש (אזורי ת"א) 36775-04-18 אמיל תובל - עיריית תל אביב יפו;

- עיריית ירושלים .

8. עוד מפרט בית הדין הארצי בפס"ד חקמון את העקרונות המנחים שהתגבשו בהלכה הפסוקה לקביעה אם האירוע נשוא התביעה נכנס לגדר התעמרות:
א. אין המדובר ברשימה סגורה של מקרים. מדובר בהתנהגות חוזרת או מספר אירועים נפרדים – בענייננו הוצגו דוגמאות לאירועים רבים שונים ונפרדים, כל אחד בפני עצמו בעל חומרה יתרה, קל וחומר במצטבר.
ב. יש לבחון את טענות התובע כמכלול. יש לבחון תמונה שלמה ולא כל מקרה בפני עצמו.
ג. לא כל עוגמת נפש הינה התעמרות – אין צורך להבהיר מדוע אין עניינו של התובע נופל לגדר זוטי דברים מסוג זה.
9. לא יכול להיות ספק כי על פי מבחני הפסיקה שגובשו ופורטו בהרחבה בין היתר בע"ע חקמון, התנהלות התובע כלפי התובע עולה כדי התעמרות חמורה וקשה.
10. בע"ע חקמון ניתח בית הדין הארצי את אופן חישוב הפיצוי בתביעות התעמרות וכך קבע ביחס לפיצוי שיש לפסוק:

"...הן לפיצוי בגין נזק שאינו ממוני, והן ל"מרכיב עונשי, המקפל בתוכו תכליות אחרות כגון הרתעה והכוונת ההתנהגות של הצדדים ליחסי העבודה" ... לעניין נזק שאינו ממוני נראה כי יש לקחת בחשבון - מבלי למצות - את עוצמת הפגיעה בעובד מבחינה מוחשית (מידת ההשלכה הישירה על חייו, רוחתו ותנאי עבודתו); עוצמת הפגיעה בעובד בהיבט עוגמת הנפש והפגיעה בכבודו; היקף ההתעמרות הן במישור הזמן והן מבחינת תחומי התפרשותה; מידת החומרה בהתנהלות המעסיק ומגיעה; מיהות המעסיק; השלכות העקיפות של ההתעמרות; השלכות רוחב אפשריות; ועוד. כן ניתן לקחת בחשבון את "התנהלותו של התובע במסגרת התמונה הכוללת", ככל שזו רלוונטית (ע"ע (ארצי) 33260-03-20 דן בן שלמה - מדינת ישראל [פורסם בנבו] (28.7.20)).

בענייננו המעסיק הוא מדינת ישראל, היינו גוף ציבורי מובהק שחובות תום הלב וההגינות המצופות ממנו הן מוגברות; ההתנהלות כלפי המערער התפרשה על פני תקופת זמן לא מבוטלת ועל מספר אפיקים מצטברים כפי שפורט בהרחבה לעיל,; האחראי העיקרי להתעמרות הוא בעל תפקיד בכיר בבית החולים הממשלתי שהפעיל כלפי המערער סמכויות ניהוליות, מבלי שגורמים נוספים שהמערער פנה אליהם בזמן אמת עצרו זאת; ועוגמת הנפש שנגרמה למערער היא משמעותית וניכרת. לכך יש להוסיף כי בהתאם לקביעתנו לעיל, ההתנהלות השפיעה גם על ההסכמה שנתן המערער לפרישה מוקדמת, על כל הכרוך בכך מבחינתו לרבות מבחינה כלכלית לאורך השנים שלאחר פרישתו.

11. כלל הפרמטרים המפורטים לעיל, אחד לאחד, חלים ביותר שאת בעניינו של התובע. הפגיעה הנפשית בה קשה ממש, ההשפלה שספג שוב ושוב משך תקופה ארוכה ביותר, החל מטענות ומענות בלתי פוסקות מצד אשת ראש הממשלה, שלוו בפרח ואימה תמידיים, ההכפשות, שעות העבודה הבלתי סבירות; ההתעמרות נמשכה משך תקופה ממושכת ביותר כשכל יום היה כמו

מסע בלתי אפשרי שאלץ להתמודד עימו; העובדה כי ההתעמרות מקורה באשת ראש הממשלה באופן המקשה על התובע להתנגד או לקבל הגנה על זכויותיו; העובדה שהנתבע ידע והכיר היטב את שעובר על התובע והתעלם נוכח חוסר יכולת לעמוד אל מול דרישות אשת ראש הממשלה תוך פגיעה קשה בתובע; החמרת המצב הפיזי של התובע על רקע ההתעמרות וההשפלה שחוזה; העובדה שמדובר באדם בן 60, גרוש והורה לילדה הדורשת טיפול מיוחד.

12. חמורים במיוחד הדברים בהינתן פסקי הדין הרבים שיצאו לאורך השנים תחת ידי בתי הדין לעבודה ביחס להעסקה פוגענית במעון ראש הממשלה מצד אשת ראש הממשלה. פסקי הדין קובעים קביעות ברורות וקשות – והמציאות לא משתנה. הנתבע לא עושה המתחייב – לא דואגת לסביבת עבודה מוגנת לעובדי המעון.

13. כך, בסע"ש 38335-03-14 מנחם נפתלי נ' מדינת ישראל:

"...בחינת חומר הראיות שהוצג לפנינו... מעלה תמונה עגומה ביותר לגבי המתרחש במעון ראש הממשלה בכל הנוגע לאופן העסקת העובדים, סביבת העבודה שהם חשופים אליה, היחס אליהם והשמירה על כבודם ועל זכויותיהם... מתוארים מעשים שהינם בגדר העסקה פוגענית ובהם דרישות מוגזמות ובכלל זה החלפת בגדים בתדירות גבוהה על מנת לשמור על הגיינה, טענות לעובדים כי אינם סטרייליים, נזיפות חוזרות ונשנות בשל עניינים שוליים, השתלחויות בעובדים והעלבותם"

14. באשר לשעות העבודה הרבות שעבד התובע, הרבה מעבר לשעות העבודה שבחוק, לא יכולה לקום טענה לחוזה שכר כולל, וודאי מאחר ואין המדובר במשרה בכירה והדבר מוצא ביטוי בתלוש השכר ולראיה שולמו לתובע שעות נוספות. בעניין זה ממש נפסק בפסק דין נפתלי שלעיל

" דרישה מן העובד לעבוד שעות עבודה רבות, ובכלל זה העדר היעדר דפוס עבודה קבוע ומסודר המאפשר לעובד לתכנן את סדר יומו, לשהות עם בני משפחתו, לנוח מעמל יומו, ולתכנן את פעילויותיו בשעות הפנאי, אף הוא בגדר העסקה פוגענית. לא בכדי קובע חוק שעות עבודה ומנוחה, התשי"א-1951 כי יום העבודה לא יעלה על 8 שעות עבודה (סעיף 2), בשבוע עבודה בן 6 ימים, ו-9 שעות בשבוע עבודה בן 5 ימים (ההסכם הקיבוצי בדבר מעבר העובדים לשבוע עבודה בן 45 שעות ב-5 ימים עבודה, מיום 4.8.1988). עבודה בשעות נוספות הינה חריג ולא הכלל."

15. כל האמור מחייב כי יפסק לתובע פיצוי על הצד הגבוה ביותר של תביעת התעמרות.

ה. הסעדים המבוקשים

16. התובע עותר לסעדים הבאים:

סעדים הצהרתיים:

- א. סעד הצהרתי קבוע, הקובע כי התנהלות הנתבע כלפי התובע עולה כדי התעמרות אסורה.
- ב. סעד הצהרתי קבוע, הקובע כי בהתנהלותו פגע הנתבע בשמו הטוב של התובע, פגע בתפקידו והשפילו ורמס את כבודו.

סעדים כספיים, בתוספת ריבית והצמדה כדין:

א. פיצוי בגין נזק שאינו ממוני, בגין התנהלות שיש בה התעמרות, הפרת חובת תום הלב

ועוגמת הנפש שנגרמה לתובע, בגובה ₪ 400,000

ב. פיצוי בגין הפרת חוק שעות עבודה ומנוחה, בגובה ₪ 50,000.

ג. צו כספי המחייב את הנתבע בהוצאות התובע.

בנוסף, מתבקש בית הדין הנכבד ליתן כל סעד אחר, כפי שימצא לנכון בנסיבות העניין.

אילה הוניגמן, עו"ד